

Hervormde gemeente IJsselstein

Beleidsplan Veilige Kerk

Versie 2.0

Datum: 4-12-2025

Status: Goedgekeurd

Inleiding

Dat onze Hervormde Gemeente IJsselstein een veilige kerk wil zijn voor ieder die op enige wijze betrokken is bij het werk van de kerk, heeft geen betoog. Een veilige kerk is een geloofsgemeenschap waarvan de leden alle mensen met wie zij binnen en buiten de kerk bemoeienis hebben, met respect behandelen.

Paulus gebruikt voor de gemeente van Christus het beeld van het lichaam dat een eenheid is die uit vele delen bestaat. Er zijn verschillende gaven, maar er is één Heer. En hoewel er heel verschillende ambten en taken te vervullen zijn, kan de een niet zeggen dat hij of zij méér is of belangrijker dan de ander. In ieder werkt een en dezelfde Geest (1 Kor. 12, 4 – 31).

Concreet betekent dit dat niemand misbruik mag maken van zijn of haar positie en de leiding van de kerk corrigerend zal moeten optreden als er onverhoopt sprake is van grensoverschrijdend gedrag en vertrouwen is geschonden. Met het oog hierop heeft de Kerkenraad een beleidsplan opgesteld. Hierin worden de richtlijnen van de landelijke Protestantse Kerk Nederland gevolgd.

In onderstaand beleidsplan staat een aantal te volgen stappen beschreven:

1. Het bespreekbaar maken van het thema 'een veilige kerk' in onze gemeente;
2. Het vaststellen van omgangsregels (gedragsprotocol);
3. De aanstelling van vertrouwenspersonen en hun profiel;
4. Protocol bij de melding van grensoverschrijdend gedrag;
5. Aanstellingsbeleid en invoering van VOG;
6. Financiën.

1. Het bespreekbaar maken van het thema 'een veilige kerk'

Het is een misverstand te denken dat het thema 'een veilige kerk' alleen of vooral over seksueel grensoverschrijdend gedrag gaat. Integendeel, onder dit thema verstaan wij dat het leven van de gemeente gekenmerkt wordt door een sfeer en een omgeving waarbinnen ieder zich veilig en gerespecteerd kan voelen. Dit is een doelstelling die permanente aandacht vraagt, in het bijzonder van mensen die een leidinggevende functie bekleden.

We kunnen bijvoorbeeld gemakkelijk zeggen dat in onze gemeente niemand wordt gediscrimineerd, achtergesteld of misbruikt, maar wordt dat door ieder ook zo ervaren? En hebben we voldoende oog voor de kwetsbare leden van onze gemeente?

In elke gemeente zitten mensen die in hun persoonlijk leven traumatische ervaringen hebben opgedaan met seksueel misbruik, soms zelfs binnen de kerk. Zijn we ons dat voldoende bewust? Hoe gaan we om met thema's als 'macht en onmacht'?

Er zijn allerlei vormen van grensoverschrijdend en intimiderend gedrag. Daarbij is er één overeenkomst: het gaat om een verschil in macht, waardoor een van de partijen geen of weinig weerstand kan bieden. Er wordt misbruik gemaakt van een situatie of positie voor eigen belang. Soms is er sprake van ernstig misbruik, in andere gevallen lijkt het een licht vergrijp of niet meer dan een onachtzaamheid. Dat wil niet zeggen dat iemand er niet onder lijdt.

Dit roept de volgende vragen op:

- Waar liggen de grenzen van wat in vertrouwen wordt gedeeld?
- Kunnen we in alle eerlijkheid zeggen dat in onze gemeente niet over anderen wordt geroddeld, tot schade van die personen?
- Is het onze ervaring dat mensen het durven aangeven als anderen over hun grenzen gaan?
- Gaan wij ervan uit dat dit soort dingen bij ons niet voorkomen?
- Is het in onze gemeente breed bekend waar men terecht kan in geval van grensoverschrijdend gedrag en hoe vervolgens met die klacht wordt omgegaan?

De eerste stap bij het vormen en toepassen van beleid rond het thema 'een veilige kerk' is het in brede kring bespreekbaar te maken.

De taak van de Kerkenraad

Van de Kerkenraad wordt gevraagd het thema 'veilig kerk-zijn' als aandachtspunt op de agenda te zetten. De Kerkenraad draagt daarbij verantwoordelijkheid voor:

- Het aanstellen van een of meer (interne) vertrouwenspersonen.
- De scholing van interne vertrouwenspersonen.
- Toezicht op de ondertekening van de Gedragscode door ambtsdragers en andere vrijwilligers.
- Het voorlichten van gemeenteleden over 'veilig kerk-zijn' door het delen van informatiemateriaal via de offline en online communicatiekanalen.
- Het permanent en goed vindbaar vermelden van de contactgegevens van de vertrouwenspersonen op alle communicatiemiddelen.
- Een jaarlijks overleg tussen de voorzitter en scribe van de Kerkenraad en de vertrouwenspersonen.

2. Het vaststellen van omgangsregels (gedragscode)

Omgangsregels zijn afspraken in een groep over hoe je met elkaar omgaat. Het is aan de Kerkenraad om de gedragscode voor vrijwilligers in de gemeente vast te stellen. Als bij de aanstelling van nieuwe ambtsdragers en vrijwilligers die gedragscode als document wordt overhandigd en besproken, blijft het thema 'veilige kerk' onder de aandacht. Dit biedt houvast voor een geregelde evaluatie van dit gevoelige thema. En bij overschrijding van de regels kan de Kerkenraad op basis hiervan ingrijpen. Door Hervormde gemeente IJsselstein is een gedragscode opgesteld op basis van het 'Model gedragscode voor vrijwilligers' van de PKN (Bijlage 1).

3. De aanstelling van vertrouwenspersonen

De Kerkenraad is verantwoordelijk voor het aanstellen van een of meer vertrouwenspersonen: een vrouw en eventueel een man. Bij een vertrouwenspersoon kunnen gemeenteleden terecht met hun vragen, vermoedens en meldingen over dingen waarmee ze niet naar een ambtsdrager willen gaan. Vertrouwenspersonen kunnen iemand ook zelf proactief benaderen wanneer ze zelf een vermoeden hebben van grensoverschrijdend gedrag binnen de gemeente. Ook kunnen zij de Kerkenraad gevraagd en ongevraagd (beleids)adviezen geven in het kader van de Veilige Kerk. De vertrouwenspersoon is er voor de melder of het slachtoffer en denkt met deze persoon mee over mogelijke vervolgstappen, maar heeft in principe geen actieve rol in het vervolg. Een vertrouwenspersoon staat nooit tegelijkertijd twee partijen bij.

Profiel van de vertrouwenspersoon

Een vertrouwenspersoon is iemand die qua persoon, opleiding en werkervaring geschikt is om deze rol op zich te nemen, en in brede kring vertrouwen geniet. Het is iemand die op voldoende afstand staat van de leiding in de kerk, maar de kerk wel kent. Hij/zij heeft zich door middel van een training voor deze specifieke taak bekwaamd. De aanstelling van een vertrouwenspersoon geschiedt door de Kerkenraad.

Ambassadeur Veilige kerk (intern) en Vertrouwenspersonen Classis (extern)

Een eventuele melding kan worden gedaan door contact op te nemen met een vertrouwenspersoon. Omdat het van belang is dat vertrouwenspersonen volledig onafhankelijk zijn en om de continuïteit in de beschikbaarheid van vertrouwenspersonen willen waarborgen, heeft de Kerkenraad besloten gebruik te maken van de vertrouwenspersonen van onze Classis Utrecht van de Protestantse Kerk in Nederland. Via de website van de PKN zijn de namen en contactgegevens van deze vertrouwenspersonen makkelijk te vinden. Deze zijn te vinden op <https://classis-utrecht.protestantsekerk.nl/vertrouwenspersonen/>.

De Kerkenraad kan zich voorstellen dat er gemeenteleden zijn die vragen hebben over de te nemen stappen in situaties die ervaren worden als grensoverschrijdend of die het lastig vinden om digitaal contact op te nemen met een Vertrouwenspersoon. Daarom zijn in onze gemeente twee 'Ambassadeurs Veilige kerk' benoemd. Bij vragen over wat iemand wel of niet kan melden bij de vertrouwenspersonen of als iemand hulp nodig heeft bij de melding, kan die met een van de Ambassadeurs contact opnemen. In Bijlage 5 staan de gegevens van de Ambassadeurs.

Overleggen

De Ambassadeurs hebben jaarlijks een jaargesprek met de voorzitter en scriba van de Kerkenraad dat gaat over voortgang en advies voor beleid veilig kerk-zijn. De Ambassadeurs brengen een advies uit over de beleidsontwikkeling rondom veilig kerk-zijn.

4. Protocol bij de melding van grensoverschrijdend gedrag

Hoe gaat het in zijn werk op het moment dat iemand een onveilige situatie bij een vertrouwenspersoon wil melden?

PKN heeft hiervoor een plaatselijk meldprotocol (Bijlage 2) opgesteld ter ondersteuning van de gemeentes.

De vertrouwenspersoon zal gebruik maken van het 'Protocol voor gemeenten die geconfronteerd worden met mogelijk (seksueel) misbruik in pastorale en gezagsrelaties' (Bijlage 3) dat is opgesteld door de PKN. PKN heeft ook een bijbehorende Routekaart Vertrouwenspersoon ' (Bijlage 4) opgesteld.

Om een beeld te krijgen; het plaatselijk meldprotocol kent de volgende stappen:

1 Meldingen van een onveilige situatie kunnen worden gedaan door

- ***iemand met een niet-pluis-gevoel bij een situatie tussen mensen.***
- ***een slachtoffer van grensoverschrijdend gedrag***
- ***een veroorzaker van grensoverschrijdend gedrag***

Melder en vertrouwenspersoon hebben een gesprek. In geval van twijfel of onzekerheid over de stap naar de vertrouwenspersoon, kan de melder als tussenstap contact op nemen met een van de 'Ambassadeurs Veilige kerk' (Bijlage 5). Als verdere stappen gewenst zijn, kan de ambassadeur ondersteunen met het contact leggen met de vertrouwenspersoon. De vertrouwenspersoon maakt na het gesprek een kort gespreksverslag en checkt de juistheid hiervan bij de gesprekspartner. Het eerste gesprek heeft vooral het karakter van een 'luisterend-oor'-gesprek. Niet zelden is dat al voldoende.

De vertrouwenspersoon kan verwijzen naar en bijstaan in aangiftes en bij het indienen van een klacht. Melder en vertrouwenspersoon bekijken samen of een vervolg wenselijk/noodzakelijk is.

2 Is er een levensbedreigende situatie of een mogelijk strafbaar feit?

- Zo ja, dan gaat de vertrouwenspersoon met het slachtoffer samen naar de politie. Ook vindt een geanonimiseerd collegiaal overleg met de collega-vertrouwenspersoon plaats en terugkoppeling naar het slachtoffer. De vertrouwenspersoon staat het slachtoffer, als hij/ zij dat wil, bij in gesprekken, bij aangiftes en procedures. Aan het eind volgt een afronding van de begeleiding en de eigen, schriftelijke rapportage door de betreffende vertrouwenspersoon.
- Zo nee, gesprek vertrouwenspersoon met melder. Geanonimiseerd collegiaal overleg van vertrouwenspersoon met collega-vertrouwenspersoon en terugkoppeling naar melder. Als melder niet het slachtoffer zelf is, dan volgt nu een gesprek van vertrouwenspersoon met slachtoffer.

3 Blijkt tuchtwaardig gedrag van vrijwilliger, beroepskracht of ambtsdrager?

- Zo ja, volg het landelijk protocol. Vraag advies bij de externe vertrouwenspersoon of het meldpunt SMPR (www.smpr.nl)
- Zo nee, zie het schema: PKN Routekaart Vertrouwenspersoon.

4 Is er sprake van ander grensoverschrijdend gedrag?

- Zo ja, dan staat de vertrouwenspersoon het slachtoffer bij in het ondernemen van vervolgacties. Zo nodig wordt gewezen op pastorale, psychologische, maatschappelijke, kerkelijke of juridische hulp. Indien passend en door melder gewenst, bemiddelen.
- Zo nee, dan bespreken slachtoffer en vertrouwenspersoon waar of bij wie de situatie kan worden aangekaart.

5 Aan het eind: afronding van de begeleiding en rapportage vertrouwenspersoon.

5. Aanstellingsbeleid en invoering van VOG (Verklaring Omtrent Gedrag)

De Generale Synode van de PKN heeft besloten dat predikanten, ambtsdragers, medewerkers en kerkelijk werkers en ook vrijwilligers, verbonden aan een gemeente, die met kwetsbare mensen werken of leidinggevende taken hebben, verplicht zijn een Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) te overleggen op het daarvoor meest aangewezen moment.

De VOG is een verklaring waaruit blijkt dat iemands (justitiële) verleden geen bezwaar vormt voor het vervullen van een specifieke taak of functie in de samenleving.

De Kerkenraad is zich ervan bewust dat een VOG geen garantie biedt dat iemand geen fout gedrag heeft vertoond of zal vertonen. Iemand kan een strafbaar feit hebben gepleegd waarover geen aangifte bij de politie is gedaan of dat niet tot een veroordeling door de strafrechter heeft geleid. Dan krijgt die persoon toch een VOG. Het aanvragen van een VOG is geen garantie of waterdicht bewijs van iemands karakter en handelen. Wel creëert het feit dat om een VOG wordt gevraagd bij betrokkenen bewustwording: iemand gaat met kwetsbare mensen werken.

- De volgende vrijwilligers/ambtsdragers moeten volgens de regeling van PKN een VOG hebben: predikanten, ambtsdragers, vrijwilligers met financiële verantwoordelijkheden, pastorale en diaconale vrijwilligers, jeugdwerkvolwassenen en ouderenbezoekers.
- Ook wordt aanbevolen dat de Kerkenraad iemand benoemt die de aanvraag van VOG's verzorgt en beheert.

6. Financiën

De realisatie van het Beleid Veilige Kerk brengt zekere financiële lasten mee. Die zullen op de gebruikelijke manier moeten worden opgenomen in de begroting.

Benodigde scholing van interne vertrouwenspersonen zal door de kerk worden vergoed.

De kosten voor het aanvragen van een VOG op verzoek van de Kerkenraad zal door de kerk worden vergoed.

Wanneer een casus juridische aspecten heeft waarover een vertrouwenspersoon voor een goede begeleiding advies nodig heeft moet eventueel juridisch advies ingewonnen worden van het Juridisch Loket of een advocaat.

Bijlagen

[Bijlage 1 - Gedragscode Vrijwilligers HGIJ](#)

[Bijlage 2 - Model voor gemeenten bij meldingen over grensoverschrijdend gedrag](#)

[Bijlage 3 - Protocol voor gemeenten die geconfronteerd worden met mogelijk \(seksueel\) misbruik in pastorale en gezagsrelaties](#)

[Bijlage 4 – PKN Routekaart Vertrouwenspersoon](#)

[Bijlage 5 – Introductie ‘Ambassadeurs Veilige kerk’](#)